Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

13. května 2015 *

„Řízení o předběžné otázce — Autorské právo — Směrnice 2001/29/ES — Článek 4 odst. 1 — Právo na rozšiřování — Pojem ‚veřejné rozšiřování' — Nabídka prodeje a propagace obchodníka z jednoho členského státu, umístěná na jeho internetové stránce, na reklamních letácích a v tisku v jiném členském státě — Repliky nábytku chráněného autorským právem nabízené k prodeji bez souhlasu nositele výlučného práva na rozšiřování — Nabídka nebo propagace, která nevede k nabytí originálu nebo rozmnoženin chráněného díla"

Ve věci C-516/13,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Bundesgerichtshof (Německo) ze dne 11. dubna 2013, došlým Soudnímu dvoru dne 27. září 2013, v řízení

Dimensione Direct Sales Srl,

Michele Labianca

proti

Knoll International SpA,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda senátu, K. Jürimäe (zpravodajka), J. Malenovský, M. Safjan a A. Prechal, soudci,

generální advokát: P. Cruz Villalón,

vedoucí soudní kanceláře: K. Malacek, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 11. září 2014,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za Dimensione Direct Sales Srl H.-C. Salgerem, Rechtsanwalt,

— za M. Labiancu S. Dittlem, Rechtsanwalt,

— za Knoll International SpA M. Goldmannem, Rechtsanwalt,

— za španělskou vládu L. Banciella Rodríguez-Miñónem, jako zmocněncem,

* Jednací jazyk: němčina.

— za Evropskou komisi F. W. Bulstem a J. Samnadda, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 4. prosince 2014,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 4 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Dimensione Direct Sales Srl (dále jen „Dimensione“), založenou podle italského práva, a M. Labiancou na straně jedné a společností Knoll International SpA (dále jen „Knoll“), založenou podle italského práva, na straně druhé ve věci údajného porušení výlučného práva na rozšiřování příslušejícího společnosti Knoll, ke kterému došlo na základě nabídek společnosti Dimensione k prodeji replik nábytku chráněného německým autorským právem v rámci cílené reklamní kampaně zaměřené na Německo.

Právní rámec

Mezinárodní právo

3 Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO) přijala v Ženevě dne 20. prosince 1996 Smlouvu WIPO o právu autorském (dále jen „WCT“), která byla schválena jménem Evropského společenství rozhodnutím Rady 2000/278/ES ze dne 16. března 2000 (Úř. věst. L 89, s. 6; Zvl. vyd. 11/33, s. 208).

4 Článek 6 WCT, nadepsaný „Právo na rozšiřování“, v odstavci 1 stanoví:

„Autoři literárních a uměleckých děl mají výlučné právo udílet svolení k zpřístupnění originálu nebo rozmnoženin svých děl veřejnosti prodejem nebo jiným převodem vlastnictví.“

Unijní právo

5 Body 9 až 11 a 28 odůvodnění směrnice 2001/29 uvádějí:

„(9) Jakákoliv harmonizace autorského práva a práv s ním souvisejících musí vycházet z vysoké úrovně ochrany, jelikož taková práva jsou pro duševní výtvory zásadní. [...]

(10) Mají-li autoři nebo výkonní umělci pokračovat ve své tvůrčí a umělecké činnosti, musí dostat za užití svého díla přiměřenou odměnu […]

(11) Nekompromisní a účinný systém ochrany autorského práva a práv s ním souvisejících je jedním z hlavních způsobů zajištění toho, že evropská kulturní tvořivost a produkce získají nezbytné zdroje, a zajištění ochrany nezávislosti a důstojnosti tvůrců a výkonných umělců.

[...]

(28) Ochrana autorského práva podle této směrnice zahrnuje výlučné právo na kontrolu distribuce díla, které je součástí hmotného předmětu. Prvním prodejem originálu díla nebo jeho rozmnoženin nositelem autorského práva [v Evropské unii] nebo s jeho souhlasem je vyčerpáno právo na kontrolu dalšího prodeje tohoto předmětu [v Unii]. [...]“

6 Článek 4 uvedené směrnice, nadepsaný „Právo na rozšiřování“, stanoví:

„1. Členské státy stanoví pro autory u originálů jejich děl nebo jejich rozmnoženin výlučné právo udělit svolení nebo zakázat jakoukoliv formu veřejného rozšiřování prodejem nebo jiným způsobem.

2. Právo na rozšiřování se u originálu nebo rozmnoženin díla [v Unii] nevyčerpá s výjimkou případu, kdy je první prodej nebo jiný převod vlastnictví takového předmětu [v Unii] uskutečněn nositelem práv nebo s jeho souhlasem.“

Německé právo

7 Podle § 15 odst. 1 bodu 2 zákona o autorském právu a právech s ním souvisejících (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz), ze dne 9. září 1965 (BGBl. 1965 I, s. 1273), má autor výlučné právo užívat své dílo v hmotné podobě. Toto právo zahrnuje především právo na rozšiřování.

8 Ustanovení § 17 odst. 1 tohoto zákona v novelizovaném znění stanoví:

„Právem na rozšiřování je právo nabídnout veřejnosti nebo uvést do oběhu originál nebo rozmnoženiny díla.

[...]“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

9 Společnost Knoll patří do skupiny společností Knoll, jejíž mateřská společnost, Knoll Inc., má sídlo v Pensylvánii (Spojené státy). Tato skupina vyrábí a po celém světě prodává stylový nábytek. Společnost Knoll mimo jiné prodává křeslo „Wassily“ a stůl „Laccio“ navržené Marcelem Breuerem, jakož i křeslo, taburet, pohovku a stůl „Barcelona“, židle „Brno“ a „Prag“ a křeslo „Freischwinger“ navržené Ludwigem Miesem van der Rohe (dále jen společně „chráněná díla“). Společnost Knoll je oprávněna dovolávat se výlučných autorských práv k užívání těchto chráněných děl v Německu, jejichž nositelkou je její mateřská společnost.

10 Dimensione je společností s ručením omezeným, jejímž jednatelem je M. Labianca. Tato společnost se zabývá přímým prodejem stylového nábytku v Evropě, který nabízí na své internetové stránce.

11 V letech 2005 a 2006 společnost Dimensione propagovala prodej nábytku podobného chráněným dílům na své internetové stránce dostupné v němčině, v různých německých denících a časopisech, jakož i na reklamním letáku, kde se uvádělo:

„Kupte si nábytek v Itálii a zaplaťte až při jeho vyzvednutí nebo doručení spediční firmou oprávněnou k přijetí platby (na přání zprostředkujeme)“.

12 Společnost Knoll měla za to, že nábytek nabízený k prodeji společností Dimensione byly napodobeniny nebo padělky chráněných děl, a podala proti této společnosti a M. Labiancovi žalobu k Landgericht Hamburg (zemský soud v Hamburku), kterou se domáhala, aby jim byl uložen zákaz nabízet tento nábytek k prodeji v Německu. Na podporu své žaloby uplatňovala společnost Knoll argument, že

uvedený nábytek je chráněn autorským právem jakožto díla užitého umění. Podle jejího názoru společnost Dimensione tím, že v Německu propagovala rozmnoženiny děl, porušila právo, které pro společnost Knoll a její mateřskou společnost vyplývají z § 17 odst. 1 zákona ze dne 9. září 1965 o autorském právu a právech s ním souvisejících, v novelizovaném znění.

13 Landgericht Hamburg návrhu společnosti Knoll vyhověl. Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (vrchní zemský soud v Hamburku), který rozhodoval o odvolání podaném společností Dimensione a M. Labiancou, potvrdil rozsudek vydaný v prvním stupni. Společnost Dimensione a M. Labianca tedy podali opravný prostředek „Revision“ k Bundesgerichtshof.

14 Bundesgerichtshof uvádí, že úspěch tohoto opravného prostředku závisí na výkladu čl. 4 odst. 1 směrnice 2001/29 a zejména na otázce, zda právo na rozšiřování zakotvené v tomto ustanovení zahrnuje právo nabízet veřejnosti ke koupi originál chráněného díla nebo jeho rozmnoženiny. V případě kladné odpovědi na tuto otázku vyvstávají další dvě otázky, a to zaprvé, zda právo nabízet veřejnosti originál díla nebo jeho rozmnoženiny k prodeji zahrnuje rovněž výlučné právo propagovat tyto předměty, a zadruhé, zda dochází k porušení práva na rozšiřování, jestliže nabídka prodeje takového originálu nebo takových rozmnoženin nevede k jejich nabytí. Předkládající soud má za to, že na tyto otázky je třeba odpovědět kladně.

15 Za těchto podmínek se Bundesgerichtshof rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Zahrnuje právo na rozšiřování podle čl. 4 odst. 1 směrnice 2001/29 právo nabízet veřejnosti ke koupi originál díla nebo jeho rozmnoženiny?

V případě kladné odpovědi na první otázku:

2) Zahrnuje právo nabízet veřejnosti originál díla nebo jeho rozmnoženiny ke koupi pouze smluvní nabídky, nebo i reklamní opatření?

3) Dochází k porušení práva na rozšiřování také tehdy, jestliže nabídka nevede ke koupi originálu díla nebo jeho rozmnoženiny?“

K předběžným otázkám

K přípustnosti

16 Úvodem je nutno podotknout, že společnost Dimensione a M. Labianca v podstatě uplatňují argument, že první otázka je hypotetická, neboť se vzhledem k tomu, že v ní bylo použito výrazu „nabízet“, vztahuje na smluvní nabídky, které mají pro prodávajícího přirozeně závaznou povahu, kdežto skutkové okolnosti ve věci v původním řízení se týkají pouze reklamních opatření, která podle německého práva prodávajícího nezavazují, ale představují pouze výzvu určenou potenciálním kupujícím, aby prodávajícímu učinili nabídku.

17 V tomto ohledu postačí připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora se na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti, vztahuje domněnka relevance (viz zejména rozsudek X, C-651/11, EU:C:2013:346, bod 20 a citovaná judikatura). Odmítnutí žádosti podané vnitrostátním soudem je ze strany Soudního dvora možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický

problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (rozsudek Chartered Institute of Patent Attorneys, C-307/10, EU:C:2012:361, bod 32 a citovaná judikatura).

18 V projednávaném případě tomu tak nicméně není. Věc v původním řízení se totiž týká obchodní praxe společnosti Dimensione zahrnující jak nabídky prodeje, tak i reklamní opatření, která nevedou k nabytí chráněných děl.

19 V důsledku toho musí být první otázka považována za přípustnou.

K věci samé

20 Podstatou předběžných otázek, které je třeba zkoumat společně, je, zda musí být čl. 4 odst. 1 směrnice 2001/29 vykládán v tom smyslu, že umožňuje nositeli výlučného práva na rozšiřování chráněného díla bránit se nabídce prodeje nebo propagaci originálu nebo rozmnoženiny tohoto díla, a to i tehdy, jestliže není prokázáno, že tato nabídka nebo tato propagace vedla k nabytí chráněného předmětu kupujícím v Unii.

21 Podle tohoto ustanovení je autorům u originálů jejich děl nebo jejich rozmnoženin přiznáno výlučné právo udělit svolení nebo zakázat jakoukoliv formu veřejného rozšiřování prodejem nebo jiným způsobem.

22 Je třeba připomenout, že pojem „rozšiřování“ ve smyslu uvedeného ustanovení představuje autonomní pojem unijního práva, jehož výklad nemůže záviset na právu, které se uplatní na operace, v jejichž rámci k rozšiřování došlo (v tomto smyslu viz rozsudek Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, bod 25).

23 Z judikatury Soudního dvora rovněž vyplývá, že vzhledem k tomu, že směrnice 2001/29 usiluje o to, aby v Unii byly provedeny povinnosti, které jí náleží zejména na základě WCT, a že předpisy unijního práva musí být podle ustálené judikatury vykládány v největším možném rozsahu ve světle práva mezinárodního, zejména týkají-li se takové předpisy právě provádění mezinárodní dohody uzavřené Unií, pojem „rozšiřování“ obsažený v čl. 4 odst. 1 této směrnice musí být vykládán v souladu s čl. 6 odst. 1 WCT (rozsudek Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, bod 23).

24 Pojem „veřejné rozšiřování prodejem“, obsažený v čl. 4 odst. 1 uvedené směrnice, má tedy stejný význam jako výraz „zpřístupnění […] veřejnosti prodejem“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 WCT (v tomto smyslu viz rozsudek Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, bod 24).

25 S přihlédnutím k tomuto kontextu Soudní dvůr konkrétně konstatoval, že veřejné rozšiřování je charakterizováno řadou operací, které sahají přinejmenším od uzavření kupní smlouvy k jejímu plnění prostřednictvím dodání veřejnosti. Obchodník je tedy odpovědný za každou operaci, již uskuteční sám, či která je provedena na jeho účet, vedoucí k „veřejnému rozšiřování“ v členském státě, kde je rozšiřované zboží chráněno autorským právem (rozsudky Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, body 26 a 27, jakož i Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, bod 28).

26 Z této judikatury a zejména z výrazu „přinejmenším“, který použil Soudní dvůr, vyplývá, že není vyloučeno, aby operace nebo úkony předcházející uzavření kupní smlouvy rovněž spadaly pod pojem „rozšiřování“ a byly vyhrazeny výlučně nositelům autorského práva.

27 Ačkoli již Soudní dvůr konstatoval, že v případě uzavření smlouvy o prodeji a zaslání je třeba existenci veřejného rozšiřování považovat za prokázanou (rozsudek Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, bod 29), je tomu tak i v případě nabídky k uzavření kupní smlouvy, která váže svého autora. Taková nabídka totiž ze své podstaty představuje úkon předcházející uskutečnění prodeje.

28 Pokud jde o výzvu k podání nabídky nebo nezávaznou propagaci týkající se chráněného předmětu, spadají rovněž do řetězce operací uskutečněných za účelem uskutečnění prodeje tohoto předmětu. Soudní dvůr totiž v bodě 30 rozsudku Donner (C-5/11, EU:C:2012:370) rozhodl, že obchodník, který zaměřuje reklamu na veřejnost s bydlištěm v určitém členském státě a vytvoří nebo této veřejnosti poskytne zvláštní systém dodání a způsob platby, čímž této veřejnosti umožní, aby jí byly dodány rozmnoženiny děl chráněných v tomto členském státě, provádí v členském státě, kde došlo k dodání, „veřejné rozšiřování“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 směrnice 2001/29.

29 Soudní dvůr rovněž rozhodl, že pokud jde o zboží pocházející ze třetího státu, které je rozmnoženinou výrobku chráněného v Unii autorským právem, může tato práva porušovat, je-li prokázáno, že je určeno k prodeji v Unii, přičemž takový důkaz je dán, zejména ukáže-li se, že uvedené zboží bylo předmětem prodeje zákazníkovi v Unii, nabídky k prodeji či reklamy určené spotřebitelům v Unii (v tomto smyslu viz rozsudek Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, bod 32).

30 Tentýž výklad se uplatní obdobně i v případě takového obchodního úkonu, jako je nabídka prodeje nebo propagace, prováděná obchodníkem členského státu prostřednictvím internetové stránky a určená spotřebitelům nacházejícím se na území jiného členského státu, v němž jsou dotčené předměty chráněny autorským právem.

31 K porušení výlučného práva na rozšiřování stanoveného v čl. 4 odst. 1 směrnice 2001/29 totiž může dojít, jestliže obchodník, který není nositelem autorského práva, provádí prodej chráněných děl nebo jejich rozmnoženin a propaguje je prostřednictvím své internetové stránky, reklamních letáků nebo v tisku vůči spotřebitelům nacházejícím se na území členského státu, v němž jsou tato díla chráněna, s cílem podnítit tyto spotřebitele k nabytí uvedeného předmětu.

32 Z tohoto závěru vyplývá, že pro konstatování porušení práva na rozšiřování je irelevantní, že tato propagace nevede k převodu vlastnictví chráněného díla nebo jeho rozmnoženiny na nabyvatele.

33 Je sice pravda, že Soudní dvůr v rozsudku Peek & Cloppenburg (C-456/06, EU:C:2008:232, body 33, 36 a 41), který se týkal možnosti využívání rozmnoženin chráněného díla, rozhodl, že pojem „veřejné rozšiřování originálu díla nebo jeho rozmnoženiny“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 směrnice 2001/29 je spojen s převodem vlastnictví tohoto předmětu, avšak to nemění nic na tom, že porušení práva na rozšiřování lze konstatovat, jakmile je prostřednictvím cílené propagace nabízeno nabytí vlastnictví originálu nebo rozmnoženiny tohoto díla spotřebitelům nacházejícím se na území členského státu, v němž je toto dílo chráněno.

34 Tento výklad je slučitelný s cíli uvedené směrnice, jak vyplývají z bodů 9 až 11 odůvodnění, podle nichž harmonizace autorského práva musí vycházet z vysoké úrovně ochrany, autoři musí dostat za užití svého díla přiměřenou odměnu a systém ochrany autorského práva musí být nekompromisní a účinný (viz rozsudek Peek & Cloppenburg, C-456/06, EU:C:2008:232, bod 37).

35 Vzhledem k výše uvedeným úvahám je nutno odpovědět na předložené otázky tak, že čl. 4 odst. 1 směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že umožňuje nositeli výlučného práva na rozšiřování chráněného díla bránit se nabídce prodeje nebo cílené propagaci originálu nebo rozmnoženiny tohoto díla, a to i když není prokázáno, že uvedená propagace vedla k nabytí chráněného předmětu kupujícím v Unii, pokud uvedená propagace podněcuje spotřebitele členského státu, v němž je uvedené dílo chráněno autorským právem, k jeho nabytí.

K nákladům řízení

36 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

Článek 4 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti musí být vykládán v tom smyslu, že umožňuje nositeli výlučného práva na rozšiřování chráněného díla bránit se nabídce prodeje nebo cílené propagaci originálu nebo rozmnoženiny tohoto díla, a to i když není prokázáno, že uvedená propagace vedla k nabytí chráněného předmětu kupujícím v Unii, pokud uvedená propagace podněcuje spotřebitele členského státu, v němž je uvedené dílo chráněno autorským právem, k jeho nabytí.

Podpisy.